

(2½ Hours)

[Total Marks]

- N.B. :** (1) Attempt any **four** questions.
 (2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Define the term conservation. What are the aims and objectives of conservation?
2. Elaborate upon the process of conservation archaeological sites and structures.
3. Examine various causes of destruction of archaeological sites?
4. Write Short Notes (Any Two)
 - I. Antiquarian Laws in India before independence
 - II. Traditional Indian methods of preservation of antiquities
 - III. Principles of structural conservation
 - IV. ICOMOS
5. Through light on conservation methods of wood, stone and terracotta articles.
6. Elaborate upon various methods of chemical conservation of inorganic material.
7. Write a note on cost – benefit ratio of archaeological monuments?
8. Write Short Notes (Any Two):

I. Cultural Tourism	III. Kanheri
II. Ajanta	IV. Conservation of Manuscripts

(मराठी रूपांतर)

(२½ तास)

(एकूण गुण : ८०)

सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(३) मूळ इंग्रजी प्रश्न आणि मराठी भाषांतर यामध्ये तफावत आढळल्यास इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावा.

1. संवर्धन ही संज्ञेची व्याख्या सांगा. संवर्धनाचे हेतु आणि उद्दिष्टे सांगा?
2. पुरात्त्ववीय स्थळांच्या व स्मारकांच्या संवर्धनाची प्रक्रिया विशद करा.
3. पुरात्त्ववीय स्थळांच्या नाशाच्या कारणांची मिमांसा करा.
4. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)
 - I. स्वातंत्र्यपूर्व काळतील प्राचीन अवशेषांसंबंधातील कायदे
 - II. पुरातन वस्तुंचे जतन करण्याच्या पारंपारीक पद्धती
 - III. स्थापत्य संवर्धनाची मुलतत्त्वे
 - IV. ICOMOS
5. लाकुड, दगड आणि मृणमुर्ती यांच्या संवर्धनाच्या विविध पद्धतींची चर्चा करा.
6. अजैविक वस्तूंच्या रासायनिक संवर्धनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा
7. पुरात्त्ववीय स्मारकांच्या cost - benefit गुणोत्तरावर टिप लिहा.
8. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

I. सांस्कृतिक पर्यटन	III. कान्हेरी
II. अजिंठा	IV. हस्तलिखितांचे संवर्धन

(OLD COURSE)

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N. B. :** (1) Answer any **two** questions from **each** section.
(2) **All** questions carry **equal** marks.
(3) **Total** questions to be answered are **five**.

Section I

1. Discuss the ideological fundamentals of Ancient Indian social life and institutions.
2. Explain the concept 'Varna Ashrama Dharma' and describe the duties of each Varna.
3. Review in detail the position of women in Ancient India.
4. Describe the life of student in Ancient India and discuss the teacher-student relationship.
5. Write short notes on (any **two**) :—
 - (a) Slavery in Ancient India
 - (b) Brahmacharyashrama
 - (c) Age of Marriage
 - (d) Taxila University.

Section II

6. Discuss the various Archaeological sources for the study of Economic history of Ancient India.
7. Elaborate upon the functions of Vartta.
8. Write a detailed note on agriculture of Ancient India.
9. Explain the role of guilds in Ancient India.
10. Write short notes on (any **two**) :—
 - (a) Literary sources for the study of Economic history of Ancient India
 - (b) Trade and Commerce in Ancient India
 - (c) Dairy farming in Ancient India.
 - (d) Weights and Measures in Ancient India.

(मराठी रूपांतर)
(जुना अभ्यासक्रम)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना :** (१) प्रत्येक विभागातून किमान दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(३) एकूण पाच प्रश्न सोडवावेत.

विभाग १

१. प्राचीन भारतातील समाज व्यवस्था आणि जीवन यांचे तात्विक अधिष्ठान स्पष्ट करा.
२. 'वर्णआश्रमधर्म' ही संकल्पना विशद करा आणि प्रत्येक वर्णाच्या कर्तव्यांचे वर्णन करा.
३. प्राचीन भारतातील स्त्रीयांच्या स्थानाचा विस्तृतरित्या मागोवा घ्या.
४. प्राचीन भारतातील विद्यार्थी जीवनाचे वर्णन करा आणि शिक्षक व विद्यार्थीवर्गाचे नाते स्पष्ट करा.
५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
(अ) प्राचीन भारतातील गुलामगिरी (क) विवाहाचे वय
(ब) ब्रह्मचर्याश्रम (ड) तक्षिला विद्यापीठ.

विभाग २

६. प्राचीन भारतातील आर्थिक इतिहासाचा अभ्यास करण्यासाठीचे विविध पुरातत्त्वीय साधने विशद करा.
७. वार्ताच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
८. प्राचीन भारतातील शेती यावर विस्तृत टीप लिहा.
९. प्राचीन भारतातील श्रेणींच्या भूमिकांची चर्चा करा.
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
(अ) प्राचीन भारताच्या आर्थिक इतिहासाची वाङ्मयीन साधने
(ब) प्राचीन भारतातील व्यापार आणि वाणिज्य
(क) प्राचीन भारतातील दुग्धोत्पादन
(ड) प्राचीन भारतातील वजने आणि मापे.

(3 Hours)

[Total Marks]

15 Apr 2013
 StudentBounty.com
 (3)

N.B. : (1) Attempt any **five** questions.
 (2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Write a note on the salient features of Indian Art.
2. Describe the features of Harappan architecture with special reference to town planning and residential structures.
3. Trace the development of architecture of early historic period from 4th century BCE to 1st century BCE.
4. Write an essay on development of Stupa architecture with special reference to stupa remains at Bharhut, Sanchi and Amravati.
5. Write short notes (Any Two)
 - I. Jain rock-cut architecture in India
 - II. Buddhist cave temples of Deccan
 - III. Hindu cave architecture of Western and South India
 - IV. Cave Paintings of Prehistoric period
6. Write a detail note Rathas at Mahabalipuram
7. What are the characteristic features of Gandhara and Mathura art?
8. Write an essay on Ajanta and Bagh paintings.
9. Examine the development of secular architecture with special reference to forts at Bhamer and Panhala.
10. Write Short Note (Any Two)
 - I. Nagara Temple tower style
 - II. Dravida temple tower style
 - III. Influence of Indian art on Central Asian art
 - IV. Ellora Painting style

TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(३) मूळ इंग्रजी प्रश्न आणि मराठी भाषांतर यामध्ये तफावत आढळल्यास इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावा.

1. भारतीय कलेची वैशिष्ट्ये विषद करा.
2. नगर रचना आणि घरांची रचना या आधारे सिंधू संस्कृतिच्या स्थापत्य विकासाचा आढावा घ्या.
3. ई. स. पूर्व ४ व्या शतकापासून ई. स. पूर्व १ ल्या शतकापर्यंतच्या ऐतिहासिक काळातील स्थापत्याच्या विकासाचा आढावा घ्या.
4. भारहूत, सांची आणि अमरावती येथील स्तूप अवशेषांच्या आधारे स्तूप स्थापत्याच्या विकासाचा आढावा घ्या.
5. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)
 - a. भारतातील जैन लेणी
 - b. महाराष्ट्रातील बौद्ध लेणी
 - c. पश्चिम आणि दक्षिण भारतातील हिंदू लेणी
 - d. प्रागैतिहासिक गुहाचित्रे.
6. महाबलीपुरम् येथील रथ मंदिरांवर टिप लिहा.
7. गांधार आणि मथुरा कलेची वैशिष्ट्ये कोणती?
8. बाघ आणि अजिंठाच्या चित्रांवर निबंध लिहा.
9. भामेर आणि पन्हाळ या दुर्गांच्या आधारे भारतातील धार्मिकेतर स्थापत्याच्या विकास स्पष्ट करा.
10. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)
 - a. नागर शैलीची मंदिर शिखरे
 - b. वेसर शैलीची मंदिर शिखरे
 - c. मध्य आशियातील कलेवरील भारतीय कलेचा प्रभाव
 - d. वेरूळ चित्रशैली

Con. 4398-13.

(3 Hours)

[Total Marks

N.B. : (1) Attempt any **five** questions.(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. What is Heritage? State its scope in Regional and International context.
 2. State the importance of UNESCO in Heritage protection.
 3. State the various criteria for declaring a monument as World Heritage monument and explain the importance of Taj Mahal as World Heritage monument.
 4. What is Non-monumental Heritage and explain how cuisine of India is an important Non-monumental Heritage ?
 5. Write Short Notes:(any two)
 - (a) ICOMOS
 - (b) Western Ghats as World Heritage monument.
 - (c) Tribal Heritage
 - (d) Natural Heritage.
 6. Write a detailed note on Legislative Provisions for Heritage conservation in Post-British India.
 7. What is Tourism and state its various types with examples
 8. Explain how festivals are important tourist resources of India.
 9. What is I.T.D.C and explain in detail its functions ?
 10. Write Short Notes:(any two)
 - (a) Legislative Provisions for Heritage conservation in British India.
 - (b) Pilgrimage as tourist resource.
 - (c) M.T.D.C
 - (d) Goa Tourism.
-

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. वारसा म्हणजे काय ? त्यातील प्रादेशिक आणि आंतरराष्ट्रीय पातळीचे महत्त्व विशद करा.
२. UNESCO च्या वारसा संवर्धनातील कार्यंचे महत्त्व विशद करा.
३. विश्वदाय स्मारक म्हणून स्मारके घोषित करण्यासाठीचे मानदंड विशद करा आणि विश्वदाय स्मारक म्हणून ताजमहालचे महत्त्व स्पष्ट करा.
४. स्मारकेतर वारसा म्हणजे काय आणि भारतातील पाककला ही कशी महत्त्वाची स्मारकेतर वारसा आहे ते स्पष्ट करा.
५. संक्षिप्त टिपा लिहा :- (कोणत्याही दोन)
 - (अ) ICOMOS
 - (ब) पश्चिम घाट-एक विश्वदाय स्मारक
 - (क) आदिवासी वारसा
 - (ड) नैसर्गिक वारसा.
६. स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारतातील वारसा संवर्धनाच्या कायदेशीर तरतुदींची संक्षिप्त माहिती द्या.
७. पर्यटनाची व्याख्या स्पष्ट करा आणि उदाहरणासहित त्याचे विविध प्रकार विशद करा.
८. भारतातील सण हे कसे पर्यटनाचे महत्त्वाचे साधन आहेत याची चर्चा करा.
९. I.T.D.C. काय आहे ते सांगून, त्याच्या कार्यपद्धतीचे वर्णन करा.
१०. संक्षिप्त टिपा लिहा :- (कोणत्याही दोन)
 - (अ) ब्रिटिश काळातील भारतातील वारसा संवर्धनाच्या कायदेशीर तरतुदी
 - (ब) तीर्थयात्रा-पर्यटनाचे एक साधन
 - (क) M.T.D.C.
 - (ड) गोव्याचे पर्यटन.

- N.B.** (1) Attempt any **five** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Describe the rise of states, types of states and state formation processes in the Ganga Valley during the 6th cBC.
2. What are the aims and functions of the state and what are the functions of the King ?
3. What was the Four-fold army, elaborate ?
4. What were the different sources of income accessible to the State in Ancient India ?
5. Short notes (any **two**) :—
 - (a) Arthashastra of Kautilya
 - (b) Ashwamedha
 - (c) Types of Republics
 - (d) Guilds.
6. Did Ancient India have true republics ? Discuss for and against.
7. Which processes of Diplomacy and International relationships existed and were followed in Ancient India ?
8. Describe the various Ministries/Officers of the State and their functioning in Ancient India.
9. What are the different texts from Ancient India that deal with Polity and State formation ? List and elaborate upon atleast two such texts.
10. Short notes on any **two** :—
 - (a) Mandala Theory
 - (b) Ways of deposing a Monarch in Ancient India
 - (c) Rajasuya
 - (d) Causes for the decline of Republics.

I TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण :]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवावेत.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. इ.स.पू. सहाव्या शतकातील गंगा खोऱ्यातील राज्याचा उगम, राज्याचे प्रकार आणि राज्य निर्मिती प्रक्रिया यांचे वर्णन करा.
२. राज्याची उद्दिष्टे आणि कार्ये कोणती ? राजाची कार्ये कोणती ?
३. चतुरंगसेना कोणती ? स्पष्ट करा.
४. प्राचीन भारतातील राज्याच्या उत्पन्नाची विविध साधने कोणती ?
५. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
(अ) कौटिल्याचे अर्थशास्त्र
(ब) अश्वमेध
(क) गणराज्याचे प्रकार
(ड) श्रेणी.
६. खऱ्या अर्थाने गणराज्ये अस्तित्वात होती का ? खंडन-मंडन करा.
७. प्राचीन भारतात विदेश नीतिची प्रक्रिया आणि आंतरराष्ट्रीय हितसंबंध अस्तित्वात होते का ? आणि अंमलात येत होते का ?
८. प्राचीन भारतातील विविध मंत्री आणि अधिकारी आणि त्यांची कार्ये यांचे वर्णन करा.
९. प्राचीन भारतातील विविध वाङ्मयीन साधने जी राजनीति आणि राज्यनिर्मिती यांचा उल्लेख करतात त्यांची यादी करा. कोणत्याही दोन वाङ्मयीन साधनांवर विस्तृत नोंद लिहा.
१०. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
(अ) मंडळ पद्धत
(ब) प्राचीन भारतातील सम्राटाला पदच्युत करण्याच्या पद्धती
(क) राजसूय
(ड) साम्राज्याच्या उगमाची कारणे

(3 Hours)

[Total Marks : 223]

StudentBounty.com

Answer 3,
223
(6)

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. Trace the features of the religion of the Proto-historic period.
2. Explain the basic tenants of religion and philosophy of the Vedas and Upanishads with special reference to the doctrine of transmigration and the theory of emancipation.
3. Explain in detail the various facets of the epic religion.
4. Describe in detail the philosophy and teachings of Buddhism.

OR

Evaluate the concept of vratas in Jain philosophy.

5. Write Short Notes:(any two)
 - (a) Law of Karma
 - (b) Polytheism
 - (c) Decline of Buddhism
 - (d) Syadavada
6. Write a brief note on Vaishnavism with special reference to Doctrine of Incarnation, concept of Narayana and Doctrine of Vyuhas.

OR

Give an account of the origin and development of Shaivism.

7. Describe the important function of Charvaka philosophy.
8. Explain the main teachings of Yoga Philosophy.
9. Write a detailed note on the distinctive features of religious thoughts in India.
10. Write Short Notes:(any two)
 - (a) Bhakti cult
 - (b) Kapala and Kalamukha sect
 - (c) Shankaracharya
 - (d) Prakriti in Samkhya Philosophy.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. प्रागैतिहासिक काळातील धर्मसंस्थेच्या वैशिष्ट्यांचा मागोवा घ्या.
२. पुनर्जन्माचा सिध्दांत आणि मोक्ष संकल्पना या प्रमुख गोष्टींच्या संदर्भात वेद आणि उपनिषदातील धर्म आणि तत्त्वज्ञान यांचा मूळ पाया स्पष्ट करा.
३. महाकाव्यातील धर्मचे विविध पैलू सविस्तर स्पष्ट करा.
४. बौद्ध तत्त्वज्ञान आणि शिकवण यांचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

जैन तत्त्वज्ञानातील व्रत संकल्पनेचे मूल्यांकन करा.

५. संक्षिप्त टिपा लिहा :- (कोणत्याही दोन)

(अ) कर्म सिध्दान्त

(ब) बहुदेवतावाद

(क) बौद्ध धर्माचा न्हास

(ड) स्यादवाद.

६. दशवतार, नारायण संकल्पना आणि व्यूह या संदर्भात वैष्णव परंपरेवर थोडक्यात नोंद लिहा.

किंवा

शैव परंपरेचा उगम आणि विकास यांचे वर्णन करा.

७. चार्वाक दर्शनाची प्रमुख कार्ये स्पष्ट करा.
८. योग दर्शनाची मुख्य शिकवण स्पष्ट करा.
९. भारतातील धर्म संकल्पनेच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांवर सविस्तर नोंद लिहा.

१०. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

(अ) भक्ति पंथ

(ब) कापाल आणि कलामुख पंथ

(क) शंकराचार्य

(ड) सांख्य दर्शनातील प्रकृती.

Y.B.A Ancient Indian culture : paper-I
Introduction & survey of literature so
in Arun

(2½ Hours)

[Total Marks]

StudentBounty.com
Apr 17 2013
①

- N.B. :** (1) Attempt any **two** questions from **each** section.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

SECTION I

1. Explain in brief the contents of Vedic Literature and discuss its importance in Ancient Indian Literature.
2. State the importance of Buddhist Non-canonical literature.

OR

Discuss in detail the Jain canonical literature.

3. Discuss the contribution made by Bhavabhuti in ancient Indian literature.
4. Write Short Notes:(any two)
 - (a) Mahabharata
 - (b) Purana literature
 - (c) Harshacharita
 - (d) Tripitaka .

SECTION II

5. Discuss the archaeological sources for the study of science and technology in Ancient India.
6. Write a comprehensive note on-
 - (a) Sangitashastra
 - (b) Kamashastra

OR

- (a) Nitishastra
 - (b) Vastushastra
7. Discuss the importance of Urbanisation and development of crafts and industries in Ancient India.
 8. Write Short Notes:(any two)
 - (a) Water Management
 - (b) Vanaspathishastra
 - (c) Ganitashastra
 - (d) Recent studies and modern investigations of ancient sciences and technologies

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(२½ तास)

[एकूण गुण :]

सूचना : (१) प्रत्येक विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवावेत.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

विभाग १

१. वैदिक वाङ्मयातील आशय संक्षिप्तरित्या स्पष्ट करा आणि प्राचीन भारतीय वाङ्मयातील त्याच्या योगदानांची चर्चा करा.

२. बौद्ध आगमेतर वाङ्मयाचे महत्त्व विशद करा.

किंवा

जैन आगम वाङ्मयाची सविस्तर चर्चा करा.

३. प्राचीन भारतीय वाङ्मयात भवभूतिच्या योगदानाची चर्चा करा.

४. टिपा लिहा :- (कोणत्याही दोन)

(अ) महाभारत

(ब) पुराण वाङ्मय

(क) हर्षचरित्र

(ड) त्रिपिटक.

विभाग २

५. प्राचीन भारतातील विज्ञान व तंत्रज्ञान यांच्या अध्ययनासाठीच्या पुरातत्त्वीय साधनांची चर्चा करा.

६. सविस्तर टिपा लिहा :-

(अ) संगीतशास्त्र

(ब) कामशास्त्र

किंवा

(अ) नीतिशास्त्र

(ब) वास्तुशास्त्र.

७. प्राचीन भारतातील नागरीकरण आणि कौशल्य आणि उद्योगधंद्याच्या विकासाचे महत्त्व विशद करा.

८. टिपा लिहा :- (कोणत्याही दोन)

(अ) जलव्यवस्थापन

(ब) वनस्पतीशास्त्र

(क) गणितशास्त्र

(ड) प्राचीन भारतातील विज्ञान आणि तंत्रज्ञानातील अध्ययन आणि आधुनिक शोध.